

הלכות פסח סימן תצד

ומפטיר (ג) (ד) במרכבה דחזקאל ומסיים בפסוק ותשאני רוח: ב' ביום השני קורין בפרשת (ה) כל (ז) הבכור עד סוף סידרא ומפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בחבוקוק מן וה' בהיכל קדשו עד למנצח בגנינותי: ג' אסור להתענות (ה) (ו) במוצאי חג השבועות: הגה (ז) וא"ל (ו) תחנון (ח) מתחלת ר"ח סיון עד ח' זו דהיינו אחר אסרו חג (הגהות מיימוני הלכה ז' ומנהגים) ונוהגין לשטות (ו) (ז) [3] עשנים (ט) בשבועות זכ"ה והנחיים (י) זכר לשמחת מתן תורה ונוהגין (יא) בכמה מקומות לאכול (יב) מאכלי שערי תשובה

שערי אפרים שער ד' סעף ט"ו מ"ש צוה: [3] עשנים. עיין בה"ט ועיין בר"י בשם מהר"י לינו ומהר"ם ז"ל ב' מוסר בווג אף לפי דרך האמת ע"ש ועיין לעיל ס"ס ת"ץ שטהיגן למר רות בשבועות. ואח"כ נבכ"ש דף רכ"א כחב הטעם לפי שדוד המלך ע"ה מה בעלמא והקב"ה ממלא שמויהם כו' וגדולי בעלמא טולד ומגילת רות וכתבה לימס דוד ע"ש ועיין בר"י בשם שולחן אפרים כי הנהן ס"ס חדשה לזכרה"י בעלמא כאלו הקריב מנהג לה' צומה ע"ש:

אקדמות יש לחמיה האין רשאים להפסיק וכו' ושעמי מקרוב לזכר על קריאת התורה וכן ראוי לנהוג בכל הקהלות גם בלידי לנהוג כן עכ"ל ט"ו. אבל בשבועה שער אפרים הא"ה ס' יו"ד וכן הפסיק הח"י ע"ש. וכן הפסיק בס' אליה רבה. ועיין ס' דוקא גדול וסכס. וכחז' א"ו ואומרים אותו בעמידה: (ד) הבכור. ואם חל בשבת מתחילין עשר מעשר: (ה) צומא"ל. מפני כשחל עולת בשבת היה יום טובו הקרבנות אחר השבת. והנשים מותרות צמלאכה באסרו פג ש"ג מ"א ועיין יד אהרן: (ו) תחנון. וגם אין מתענין. אחרונים: (ז) עשנים. ואם חל ביום א' שוטחין צממסת שבת מהר"ל. אבל המנהג ששועמין צ"ט עמ"א. ונוהגין ג"כ להעמיד אילנות בבהכ"י וכו' שידונו"י על פירות האילן ויפלטו עליהם. וכחבו האחרונים בשם של"ה מה שנהגים לחלק עשנים בבהכ"י לא יחלקו עד אחר חפלת י"ה כדי שיוכל לזכר לחסור להפסיק מצדן שאמר עד אחר י"ה עכ"ל והח"י כתב שמומר לזכר על הריח בין הפרקים ע"ש. צריך לטבול בערב שבעות. וכל מי שלא ישן צלילה כלל ועוסק בעוונה מוטבט לו

ביאור הלכה

ולא דגשה וכו' מינות לא תרמם הם פסוק אהר שלם ולפיכך הגד"י היא נקרה קמן כיון שיש סס סוף פסוק והוא דגשה לפי שמינה לא היא מוטעמת בטעם מפסיק דהייט טפסה וכן לא מלאף הוא פסוק אהר שלם והוא דגשה והלא"ף נקרה קמן וכן לא מגנב הפיו דגשה. והשני עשה מאזכי פסוק אהר ומלא יהיה לך פסוק ז' ולפי זה הנו"ן של פני הוא נקמן שיש סס ס"פ וכן זכור הוא פסוק אהר ושש ימים הוא פסוק ז' ולפי"ו הכ"ף של חינה כל היא דגשה לא תרמם ולא מלאף ולא תנוגב ולא תפנה הכל פסוק א' ולפי"ו כל היו מהס רפיה והגד"י של תרמם היא נפחה והלא"ף של מלאף היא נקמן לפי שיש סס אמתה"ס. וטעם ז' נגיטת הוא שהראשון הוא מסודר לפי הכחוש שנתכס כל דיבור ודיבור בפרשה צ"ע שאלכ"י עד לא חסא היא פרשה אחת סמומה ודיבור אחד לך נעשה ממנו פסוק אהר וכן מוכר עד לא תרמם אכל מלא תרמם עד לא תחמוד ונכח נד' פרשיות סמומות והס ד' דיבורים לך נעשה מהם ד' פסוקים והשני הוא מסודר לפי הקרי שלענין הקריאה אין מלא תרמם עד לא תחמוד אלא פסוק אהר בלבד דהייט שאמר להפסיק קריאתו לגמרי בתוך אמצע פסוק זה אפילו בשקורא ביחיד (שא"ל לומר שמינה לא תרמם הוא פסוק צ"ע שאין לנו בכל המורה פסוק פחות מני' מינות) וע"כ בשקוראין בפעם אחד הם נקראין בגינה המסבירה אותן דהיינו בטעם התחמון וכן מאזכי עד לא תשא ומוכר עד לא תרמם הן מופסקים לכמה פסוקים לכן הם נקראים בטעם התחמון שהוא גם כן נגינה התפסקת אותם סס. והו מוכן שמי הגינות וע"כ בשבועות נוהגין לקרוא בלבוש בהראשון דהייט בטעם העלין לעשות מכל דיבור פסוק אחד לפי שיש ציוד מנו עשרת הדברות. ובפרשת יתרו ובפרשת ואחחן קורין אף בלבוש בטעם התחמון יש נוהגין לקרוא בלבוש לעולם בטעם העלין דהייט אף בפרשת יתרו ובפרשת ואחחן רק היחיד הקורה לעלמו קורא בשני. והו ממליט דברי האפרונים:

ביטל מנהג זה משהו שעכשו הוא חק העמים להעמיד אילנות חגיגתי חלום בשבועות עיין לקמן בסיומן מר"ד זכ"ה ובהמה שכתבנו שם צמ"ז: (יב) מאכלי חלב. עיין מ"א ואני שמעתי עוד בשם גדול אחד שאמר טעם נכון לזה כי בעם שעמדו על הר סיני וקבלו המורה [כי בעשרת הדברות נמגלה להם עי"ו] כל חלקי המורה

שער הציור (ג) אחרונים: (ד) מ"א וש"א: (ה) מ"א וז"י: (ו) מ"א: (ז) מ"א: (ח) מ"א: (ט) א"ר ופמ"ג דלא חקק יעקב: (י) והוא זה צמ"א: (יג) עיין ס' תכ"ע מ"ב ק"ק י"ד לענין דהמנהג שלא להתענות:

א משנה ב' ל"ו
וענינה ז' משנה
ובמלה ב' ל"ו
ובב' ג' ברייתא
מגילה ט' וכ"ד

(ח) חלב (יג) ביום ראשון של שזועות וי"ל הטעם שהוא (יד) כמו השני תבשילין שלוקמים צליל פסח וזכר לפסח וזכר לחגיגה כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וזכרין להביא עמהם (טו) ב' לחם (טז) על השלחן שהוא במקום המזבח ויש בזה (יז) זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

הלכות יום טוב

תצה איזה מלאכות אסורים ביו"ט. ובו ד' סעיפים:

א * כל מלאכה (א) האסורה בשבת (ב) אסורה ביום טוב (ג) חוץ ממלאכה אוכל נפש (ד) ידחוק מהוצאה והבערה (ה) * זכין מכשירי אוכל נפש (ו) שלא היה אפשר לעשותה (ז) מאתמול: הגה

באר היטב

בי"ט שני יש להמירו וכן הסכמת הט"ו והמ"א שם דלא כמחש"ל שהמיר וכ"כ במשנה חוט השני סי' ל"א. ובחשונה נחלם שבעה סי' ל"ז וקיים מכל מקום אם הייתי במקום שנוהגין הימר לא הייתי מותה בידם. כהב א"י בשם הלבו דבשזועות יש נוהגין לאכול גבינה בסעודה מנחה אף שאין שם שעות מסעודת שחרית ובלבד שירחק פיו ולחנן שינוי להוליא הבשר ועמ"י. אין להחשנות בשזועות אפילו תענית חלוס מהר"ל והאחרונים. וכזה המ"א כשאופה פת עם החמאה יזהר להסיק התנור יפה וגם לריך מרדה חדשה דלא כקצת נשים שמהפכין אותה על זד השני ע"ש. ושעמתי שאוכלים חלב ואח"כ בשר דלא כמו שעשו המולאכים אלא אברהם שאכלו בשר בחלב שבצנור זה נמנה המורה לישראל ודו"ק: (ה) אסורה. [הטעם נס' החינוך סי' שט"ו כדי שיזכרו ישראל הנסים הגדולים שעשה הש"י להם ולאבותיהם וידברו גם ביאור הלכה

* וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר וכו'. והטעם משום דכתיב אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו עשה לנס דרשו בגמרא דלנס אחי לרבות לכל זריכס דהיינו המכשירים להאכל ומותר אפילו צלי שיני כמו אוכל נפש עגמו. והנה מהמחבר משמע דלוי"ן שרי לעשות ביו"ט אפילו היה אפשר לעשותו מנע"י שלא היה מפיג טעם כלל ואפי' בלי שיני והיינו אם הוא דבר שאין דרך לעשותו לימים רבים ודעת ה"ש מהמחבר דאפילו בזה לריך שיני כיון שאינו מפיג טעם כלל אם היה

דבש וחלב מפני המורה שנמשלה לדבש וחלב כמש"כ דבש וחלב מחת לשוקן וגו': (יד) כמו השני תבשילין וכו' כן אוכלים וכו'. ר"ל כשם שבפסח עושין וזכר לקרבן כן אנו זריכין לעשות בשזועות זכר לשמי הלחם שהיו מביאין וע"כ אוכלים מאכלי חלב ואח"כ מאכל בשר וזריכין להביא עמהם שמי לחמים דאסור לאכול בשר וחלב מלחם אחד ויש בזה זכרון לשמי הלחם: (טו) ב' לחם וכו'. ולכן נהגו (יז) לחפות לחם אחד עם חמאה דאז נודחי ינטרין להביא לחם אחר לאכול עם בשר (יג) ויזהר אז להסיק התנור יפה בין לחם ללחם וגם לריך מרדה חדשה דלא כמקצת נשים שמהפכין אותה על זד השני דהא צלוע מעבר אל עבר משמטות: (טז) על השלחן. ויזהר ליקח (יד) מפה אחרת כשרוצה לאכול בשר. וא"ל להפסיק צנחמ"ו (טו) אם אינו אוכל גבינה קשה אלא יקח פיו יפה וידיה כדאיתא ביו"ד סי' פ"ט: (יז) זכרון לב' הלחם. וא"כ יהיו של מטיין דוגמת שמי הלחם. כזה הפמ"ג יש לזהר בענין מאכלי בשר וחלב בכל מה שנוהגין בכל השנה המצואר ביו"ד סי' פ"ה ופ"ט ושלא ללחם שחרס בהפסד. עוד כתב בנזקת ברכת הפטירה על המורה ועל העבודה כו' אח יוס חג השזועות הזה אכל אין מוזכרין לומר מקרא קודש וכו'. ומוזכרין נשמות ואומרים אז הרחמים ביום שני ובכל מקום שקורין כל הבכור מוזכרין נשמות שיש בו ממנה יד ונודרים נדקה. כשחל בשזועות ביום ו"ו וי"ן אין אומרים פרקים וכשחל בשזועות צמו"ש אומרים פרקים צמנחה בשבת:

א (א) האסורה בשבת. בין שאיסורה מן התורה (ב) ובין שאיסורה משום שזכות וכן כל דבר שאסור לעשותו צעמנו אסור לומר גם לעכור"ס לעשותו כמו בשבת: (ב) הוץ ממלאכה אוכל נפש. כדכתיב בקרא אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו עשה לנס: (ג) ודחוק מהוצאה והבערה. ופרטי דעיהם ימנארו לקמן סימן תקי"א ותקי"ב: (ד) וכן מכשירי אוכל נפש וכו'. ופרטי דין זה עיין לקמן סימן תקי"ט ותקי"ט: (ה) שלא היה אפשר. דמתקלקל ביו"ט (ז) או שלא הספיק לו השעה ומשמע דלאוכל נפש גופייה מותר לדעת המחבר אפילו באפשר לעשותו מאתמול (ג) ומיהו דבר שדרך לעשותו בפעם אחת לימים רבים גם להמחבר אסור דבר שטוב מאתמול ולא יפיג טעמו ודלקמן סימן תקי"ט סי"ג ע"ש ועי' שיעו"מ משמע מהגר"א דשרי: (ו) מאתמול. אכל אם אפשר לעשותו

שער הציור

(יא) ח"י בשם הלבו: (יב) מ"א: (יג) שם: (יד) אחרונים: (טו) לחם אוכל גבינה קשה לריך להפסיק צנחמ"ו. וימחין שם שעות [פמ"ג]: (ה) ב"י: (ג) רש"י ב"ה כ"ח ע"ב ד"ה מעבר": (ג) אחרונים (השרות: 1) עיין ביבלי"ס סי' תקי"ט ס"א ד"ה לכבוד. דאסור מתחלה חפ"ד ודבר נזהר נס ביו"ט: 2) עיין שם סי' ק"א וצנחמ"ל אות י"ח וכ"כ בענין זה: הגהות: א) ד"ה הלכה:

פרשת (ה) כל
שו עד למנצח
ח) מתחלת ר"ח
ז) [ג] עשנים
ל) (יב) מאכלי

ג) פרשת יתרו
ק וקורא הנד"י
וכשקורא בטעם
ין הלק"ט ס"פ.
ר קורין העליון
תבז הט"ו ח"ל
ואח"כ מתחילין
שיתחיל הכהן
ל הפטירה ראוי
לשנות המנהג
וגהו להפסיד
אוי מפני כשחל
ר: (1) מחטו.
ב"י עמ"א.
שנוהגים לחלק
ל והח"י כתב
ורה מובטח לו

צה"ל שזיכרתי
ז מקומות (ג)
במעשה מרכבה
זי שקורא אותה
ידה: ב (ה) כל
שבת לריך ז'
פני כשחל עלתה
נין וי"ט [מ"א]
גות אכן מדברי
": (1) וא"א
א' ר"ח סיון.
כתיב אם שמוע
מתחיל ג' ימי
(1) או ביו"ט
זמה כיון שהשב
ז"כ ובפרט אם
(ה) אין לשוטתן
ט' אלא ישעמס
ורה. שהיו שם
דעו וגו'. כתבו
ס צנחמ"י לא
ל לברך עליהן
זילגות צנחמ"י
ז) (י) והגר"א
זותר להחשנות
ז' שמעתי עוד
ע"י כל חלקי
התורה
ז"ב:

סימן סד

תשובה שלום רב לכבוד אהובי האלוף הרבני המופלג התורני ש"ב
כבוד מהר"ר בער אופנהיים נ"ו:

מכתבו הגיעני ואשר שאל בעובדא דאתי לידו באחד
שבא לגור שם ומחלתו היתה דירתו במקום
שנהגו היתר בחמאה של נכרי ועכשיו קבע דירתו שם
במקום שנהגו איסור והוא בעת ביאתו שם הביא עמו
חמאה ממקומו הראשון שלקח עמו בעת צאתו משום
ונחלק שם מעלתו עם מורה אחר שהמורה הורה לו שמתוך
לו לאכול החמאה ההיא שהביא עמו כיון שכבר אכל
מהחמאה ההיא שהיתה בידו משעה שהיה מותר בה א"כ
עכשיו שבא למקום איסור ונהג חומרת מקום שהוא עתה
שם אי אפשר לחומרא זו לחול על החמאה שכבר היה
מותר בה. ולמד זה ממה דאיתא בחולין דף י"ז ע"א בעי
ר"י אבדי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ מהו כו'
תיקו. ורש"י פירש דהן בעיא היא רק דרוש וקבל שכר
והרא"ש השיג עליו דלא אשכחן בעיא בש"ס בדבר שאין
בו לדינא שום צורך ולכן כתב הרא"ש דנ"מ בעיא לאדם
שאסר עצמו באחד מן המינין מזמן ידוע ואילך וכשהגיע
הזמן היה לו מאותו מין שהיה אוכל והולך עד שהגיע
הזמן אם מותר לאכול מה שנתותר בידו אי נמי שרצה ב"ד
לאסור ורבו אחד כמו שאסרו גבינות הנכרים ושלקות
וכיוצא בהן אם אסור מה שיש לו ממנו מאותו המין ביד
ישראל עכ"ל הרא"ש. ואמר המורה ההוא שזה הוא דומה
לנדון הרא"ש שהרי חמאה זו עצמה כבר היתה מותרת לו
וא"כ החמאה הזאת תליא בהך בעיא דר"י וכיון שנשארו
בתיקו אמרין בספיקא דאורייתא לחומרא ובספיקא דרבנן
לקולא וחמאה היא רק איסור דרבנן ואולי לקולא. ומעלתו
נחלק עליו כי מה שהוא תיקו בגמרא מיחשב לדין חסרון
ידיעה ואינו נכנס בכלל ספק לא לענין ספק ספיקא בשל
תורה ולא לענין ספק אחד דרבנן אפילו אם נימא
דפלוגתא מיחשב ספק אכל תיקו אינו נכנס בכלל ספק. זהו
תורף המחלוקת שבניכס: ^א

ואני אומר דאף אם יהיבנא להמורה סכרתו שזהו מיחשב
ספק אכתי אינני מסכים להוראתו מכמה טעמים
שאבאר. ^ב האחד הוא שכמו שספק דאורייתא הוא לחומרא
ואפ"ה ס"ס מותר כשל תורה והיינו משום דס"ס הוי כמו
קרוב לודאי ה"נ דרבנן דקיימא לן ספיקא דרבנן לקולא
אם איכא ס"ס להחמיר אסור אפילו דרבנן שזה קרוב
לודאי הוא. ומעתה כיון שהמורה ההוא אצלו הכל נכנס
בכלל ספק ממילא יש כאן ס"ס להחמיר שהרי רש"י ודאי
לא ס"ל סברת הרא"ש שהרי רש"י פי' שאין בעיא זו רק
דרוש וקבל שכר א"כ מכלל דס"ל לרש"י שאין שום

דעתי ואמנם אם היו יכולים למכור להקונה ג"כ הבשר עם
העור ואף שיתנה עם הקונה שאם ירצה הקונה א"כ
לחזור ולמכור לו העור לבדו מתייב הוא לחזור ולקנותו
ממנו באיזה סך שיתנה ואף שהוא פחות מהסך שמכר לו
ונמצא שהעורך הוא כעד הבשר מ"מ כיון שבתחלה מכר
לו הכל ביחד וגם הברירה ביד הקונה להחזיק גם העור
הערמה זו נ"ל להחזיר בדבר זה שיש בלא"ה כמה צדדי
ההיתר ועיקר האיסור ביארתי במקום אחר שהוא רק
מדרכנן. ואמנם מה שרוצה מעלתו להחזיר מטעם מס
המלך והשרים אינו נכון, ולדבריו בטל דין זה שלא יעשה
סתורה בדברים אסורים לגמרי. ואין זה דומה לצייד
שהתירו מפני המס כמו שפירש הרע"ב בפ"ז משביעית
משנה ד' דשם נתן מס מאומנות הזאת שהוא צייד וכן
מה שהתירו לחרוש בשביעית ולזרוע במסכת סנהדרין כ"ו
ע"א שם מס המלך הוא מן השדות וכמו שפירש"י שם
כד"ה ארנונא מס שגובה המלך כך וכך כורין לשנה מן
השדה. וכן אינו דומה לדברי הט"ז בא"ח סימן תקל"ט
ס"ק ב' לענין היתר הסחורה כהה"מ דשם יצטרך לישב
בטל בתה"מ. וכן אינו דומה להיתר רבית מנכרי דשם
בפירוש התירו כדי חייו אבל כאן יכול לעסוק בדברים
המותרים:

ועל מה שהקשה על התוספות יום טוב כפרך ז'
משביעית משנה ד' שכתב שהרמב"ם בחיבורו פסק
כחכמים והקשה מעלתו הרי הרמב"ם אינו מתיר אלא
בנדמנו וחכמים לפי פירושו של התו"ט מתירין אפילו
מתכין.

ידע שגם אני פירשתי היפך דברי התו"ט ומעין שפירש
מעלתו אבל לא מטעמו של מעלתו. וגם אני לא
לחלוק על פירושו של התו"ט באתי רק התו"ט פירש
לפי דברי הרע"ב שגם ר"י אינו מתיר אלא בנדמנו א"כ
ע"כ הפלוגתא בינו לת"ק הוא דלת"ק דוקא צייד וא"כ
ע"כ חכמים שבסוף המשנה מתירין אפילו מתכין דאל"כ
היינו ת"ק אבל הרמב"ם שפירש בפירוש המשנה דברי
ר"י להתיר אפילו מתכין א"כ נוכל לפרש דת"ק לאו
דוקא צייד אלא אורחא דמלתא נקט שכיון שאינו מתיר
רק בנדמן לא שכית שמי שאינו צייד שיוזמן שיבוא
לידו עוף או חיה טמאה דבשלמא צייד משכחת מזדמן
שהיה פורש מצודה לצוד טהורים ובאו למצודה טמאים
ולעולם באם נזדמן במקרה גם למי שאינו צייד שבאו
מעצמן לידו מותר למכרם ור"י חולק ומתיר אפילו מכיון
לצוד ואפי' כל אדם ובלבד שלא יהא אומנתו בכך
וחכמים באו לאסור למי שאינו צייד אפילו בנדמן ושפיר
כתב התו"ט שהרמב"ם פסק כחכמים. זה הנלע"ד בחפזי
כי אין לי פנאי כלל.

דברי הר"ש:

הנהגות הגאונים

[א] נ"ב חמה אני שלא נזכר ככל התשובה מאומה מדברי ש"ע י"ד והגהות הרמ"א סי' ר"ח סעי' ב' וט"ו וש"ך שם. (הנהגה ר"א פלעקלס)
[ב] ר"ב פי' חסור בית אפרים חיו"ד סי' ל"ט וכתשו' שיבת ציון סי' נ' ונ"א. (הנהגות שכר טוב)

נפקותא לדינא כבעיא זו. ובחידושי לחולין מפורש טעמא דרש"י בזה. ואמנם כעת יהיה טעמו של רש"י מאיזה טעם שיהיה עכ"פ ליח ליה לרש"י סברת דמיונו של הרא"ש.⁽²⁾ ומעתה אמרינן ס"ס להחמיר שמא הלכה כרש"י ואת"ל הלכה כהרא"ש הרי עכ"פ גם להרא"ש בעיא דלא איפשטא הוא ושמא הדין שגם איברי כשר נחירה אסורים בכואם לארץ וכיון דאיכא ס"ס להחמיר צריכין אנו להחמיר אפילו בדרכנן (ובזה מיושב תמיהת הט"ז והש"ך על הרמ"א ביו"ד סי' רי"ח סעיף ב' בהג"ה). הא חדא:

דשוב פקתתי עיני וראיתי שכרבר זה אם היכא דאיכא ב' ספיקות להחמיר שגם בדרכנן הוא לחומרא כבר דבר בו המשנה למלך כפ"ח מהלכות שאר אה"ט ה"ה ונפרק יו"ד מה"ל מקואות דין ו' וכפ"ד מהלכות בכורות והארץ מאור בזה. והנהגה אני אינני חוזר מדעתי. ומה שהביא מדברי הר"ש במס' ידים פ"ב משנה ד' שכתב שאפי' יש בידיים כל הנך ספיקות טהור כבר כתב המ"ל שידים קילי יותר משאר מילי דרבנן ואין ללמוד מהם:

ואמנם מה שהביא מדברי הברטנורא במס' מקואות פ"ב משנה ב' בד"ה ואפילו טבל דהשתא איכא תרתי לדיעותא שמא לא טבל כלל ואפילו טבל שמא קודם טבילה נתחסר אפ"ה ספיקו טהור וכן הוא במס' עירובין ל"ה ע"ב בתוספות ד"ה ספק כו' הן ס"ס נקט משום רבותא ודיכא דאפ"ה בטומאה קלה ספיקו טהור וריצב"א מפרש דאו או קתני כו' והמ"ל האריך בזה מאוד. ואני אומר שטברא זו דס"ס בדרכנן להחמיר אי אפשר לחלק בין זה לס"ס דאורייתא להקל והחידוץ הראשון בתוספות שם וריצב"א בעירובין לא נחלקו בזה.

אבל מה שנחלקו הוא לעני"ד דאמינא כיון שס"ס בדרכנן להחמיר אני מרמה לס"ס בדאורייתא להקל וכשם שס"ס בדאורייתא להקל לא אמרינן היכא שאיתחזק איסורא היכא שהחזקה היא נגד הספיקות ממש כמו כמה ספיקות בשחיטה שיש כאן חזקה אינו זכות ורדאי לא מהני ס"ס ועיין בש"ך בריני ס"ס אות כ"ט הכי נמי כס"ס להחמיר באיסור דרבנן היכא דאיכא חזקה היתר נגד שני הספיקות לא מהני ס"ס ואמרינן ספק דרבנן להקל.

ומעתה התירוף ראשון טובר דהך ספק טבל כו' לענין טהרות על משנה דפ"ב דמקואות קאי והטהרות בחזקת טהרה עומדים ובוה נקט ס"ס שאפילו יש ס"ס להחמיר לא מהני נגד חזקה ואף שהאדם יש לו חזקת טומאה אפ"ה הטהרות בחזקתן ואל תתמה שהרי התוס' שם בדף ל"ו ע"א בד"ה במקוה כו' מסקו דאפילו ר' יוסי מודה בטהרות. אבל התוס' כאן סברו כמו שכתבו התוס' בדף ל"ו בתחלת הדיבור שפלוגתתן היא בטהרות אבל האדם עצמו אפילו לר"מ צריך טבילה ולענין הטהרות שפיר מטהר ר"מ אפילו בס"ס להחמיר דאזיל כתר חזקה

ור"י טובר דאזלינן בתר חזקת האדם וריצב"א טובר כמסקנת התוס' בדף ל"א ע"א דלענין האדם עצמו מיירי ולכן פירש ריצב"א דאו או קתני אבל היכא דאיכא ס"ס להחמיר אפילו בדרכנן ספיקו להחמיר:⁽¹⁾

שנית הנה לכאורה יש לדקוק בלשונו של הרא"ש שכתב שיש נ"מ כבעיא זו לאדם שאוסר עצמו באחד מן המינין מוזמן ידוע ואילך כו' למה האריך הרא"ש בלשונו מוזמן ידוע ואילך הא וראי שמי שאוסר עצמו באיזה דבר שאינו אוסר למפרע ופשיטא שאוסר עצמו להבא וא"כ למה אמר מוזמן ידוע והיה די באמרו אדם שאוסר עצמו באחד מן המינין והיה לו מאותו המין שהיה אוכל והולך עד אותה שעה שאוסר עצמו אם מותר לאכול מה שנחתר בידו.

ולכך נלע"ד דלכאורה דברי הרא"ש תמוהים דלדבריו כל נזיר לא יהיה אסור ביין שכבר היה בעת שנזר ולא יהיה נאסר אלא במה שיוציא הגפן אחר שכבר הזיר וכן לא יאסר מלטמא למתים שכבר מתו. ואין לומר הכי נמי שבעיא זו היא גם בזה שהרי בנזיר י"ז ע"א בעי דבא נזיר והוא בכה"ק מהו בעינן שהייה למלקות או לאו כו'. והנה עד כאן לא מספקא ליה אלא אי בעי שהייה אבל אם שהה וכן אם לא היה עומד בכה"ק ונכנס לבה"ק ודאי לקי והרי דנע קודם שהזיר עצמו היה מטמא למתים הללו ועכשיו לוקה עליהן, וכל זה היה קשה להרא"ש עצמו על סברתו ולכן ניחא ליה להרא"ש אחת משתיים או שעד כאן לא מספקא ליה לר' ירמיה אלא בדומיא דאברי ב"נ שאלו לא נאסרו במדבר וילפינן ממה דכתיב כי ירחק ממך המקום וזבחת כמו שפירש"י שם בדברי ר"ע שאמר בתחלה הותר להם בשר נחירה ומשנכנסו לארץ נאסר להם ופירש"י בד"ה הותר להם כו' מההוא קרא נפקא לך דכתיב כי ירחק זבחת מכלל דעד השתא לא נצטוו על הזביחה והרי האי קרא במדבר נאמר להם חזינן שהקב"ה צוה אותם במדבר והזוהיר על הזביחה שלא יאכלו בשר נחירה ואמנם קבע להם זמן שלא יתחיל איסור זה עד שיבאו לארץ בזה איכא למימר שהקפיד לגמרי שלא יחול איסור זה כ"א על שינחרו לאחר זמן ההוא, כשם שהקפיד שלא יתחיל איסור זה עד אותו זמן אבל בדבר שנאסר ומתחיל האיסור תיכף אין שום חילוק בין מה שהיה בידו מעבר או מה שיבוא אה"כ לידו. ולכן אדם האוסר עצמו באיזה דבר או נזיר שהזיר עצמו תיכף נאסר ואין חילוק בין מה שהיה בידו או מה שעתידי לבוא לידו ולכן נקט הרא"ש הנפקותא כבעיא זו לאדם שאוסר עצמו באחד מן המינין מוזמן ידוע ואילך וכונתו שלא אסר עצמו תיכף מאותו זמן רק קבע זמן מאימתי יתחיל האיסור כגון שעמד ברי"ח אדר ואסר עצמו בבשר מר"ח ניסן ואילך שהוא ממש דומיא דבשר נחירה שהקב"ה צוה אותם במדבר.

הנהגות הנאונים

ג) אולי טעם רש"י דלא מסמך לחלק בין היכא שהתחיל האיסור מיד או אחר זמן בין איסור תרוס ביד, אי"כ בנודח דיון י"ל מדה רש"י (הנהגות ר' חזקיה מילב פלג'ט)
 ד) נ"ב אי נימא בדרכנן אי איכא ס"ס להחמיר לא אזלינן לקולא, קשה לי מדברי דרישה הביאו ב"ש אה"ע סי' קנ"ח ס"ק י"ט והלא שם איכא ס"ס להחמיר שמא נסרו ואף אם לא נסרו שמא תתי אילוניות, ועיין אה"ע סי' י"ז ב"ש ס"ק קל"א, ובסי' ירמיה פ"ו צ"ו ד"ה וה"נ. ועיין משנה למלך פ"ג ה' ספיקות הלכה ג' ועיין לקמן סימן קס"ז הביא מ"ו דברי רמב"ן סי' רס"ג, ובסי' קע"ג הביא מ"ו דברי הר"ן כפי כל כתבי. (הנהגות ר"ד דייטש)

